

**«Μίλησε κανείς για την Αριστερά;
Καλωσορίσατε στην έρημο του
σοσιαφιλελευθερισμού κ. Ζίζεκ!»**

Αλέξανδρος Χρύσης*

Επιχειρώντας να αιτιολογήσει το γεγονός ότι ο μεγάλος νικητής των ευρωεκλογών υπήρξε η 'λαϊκιστική αντιμεταναστευτική Δεξιά', σε πρόσφατη συνέντευξή του στην ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ, ο διανοούμενος-αστέρας Σλαβόι Ζίζεκ στρέφει το βλέμμα του προς τα αριστερά και αποφαίνεται:

«Αυτό δεν είναι παράδοξο. [...] η Αριστερά δεν κατόρθωσε να παρουσιάσει ένα βιώσιμο πρόγραμμα. Ένα πρόγραμμα για το τι να κάνουμε, το οποίο θα είναι αποδεκτό από τη μεγάλη πλειονότητα. Είναι εύκολο να είσαι αντικαπιταλιστής και να κατηγορείς τη γραφειοκρατία των Βρυξελλών, αλλά το θέμα είναι τι να κάνουμε.»

Κατά πρώτον, δεν είναι καθόλου εύκολο να είσαι -όχι απλά να διακηρύσσεις ότι είσαι- αντικαπιταλιστής, διατυπώνοντας ταυτοχρόνως ένα πρόγραμμα αποδεκτό από ευρύτερες κοινωνικές δυνάμεις και σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο.

Με ποια αντικαπιταλιστική Αριστερά, με ποια Αριστερά, γενικότερα, διαλέγεται, όμως, ο Ζίζεκ; Αν οι λέξεις εξακολουθούν να έχουν κάποιο νόημα, αντικαπιταλιστική Αριστερά, με την έννοια πολιτικών σχηματισμών που αμφισβητούν εκ θεμελίων και στην ολότητά του τον καπιταλισμό, δεν υφίσταται ως ορατό πολιτικό μέγεθος στη σύγχρονη Ευρώπη, για να περιοριστούμε μόνο σ' αυτή. Κατά μείζονα λόγο δεν υπάρχει στις μέρες μας, διεθνώς και στην Ελλάδα, μια Αριστερά με ένα επεξεργασμένο πολιτικό μεταβατικό πρόγραμμα, που θέτει επί τάπητος τη ριζική αμφισβήτηση του καπιταλιστικού συστήματος, προτείνοντας ένα εναλλακτικό σχέδιο σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της αστικής κοινωνίας, σαφώς οριοθετημένο και αντιθετικό τόσο προς το λεγόμενο 'υπαρκτό σοσιαλισμό', όσο και προς τη σοσιαλδημοκρατία.

Προφανώς, ωστόσο, δεν είναι αυτή η διπλά οριοθετημένη Αριστερά, εκείνη στην οποία προσβλέπει ο Ζίζεκ, ακόμη και όταν χρησιμοποιεί επίθετα όπως 'αντικαπιταλιστική' ή 'ριζοσπαστική'. Η Αριστερά προς την οποία στρέφεται είναι ο ΣΥΡΙΖΑ της 'μετριοπάθειας' -αυτό είναι το μέλλον που εύχεται στον ΣΥΡΙΖΑ ο Ζίζεκ- ένα κόμμα που σαν αριστερό θα μπορούσε να 'συνδιαλέγεται, στη βάση ενός 'βιώσιμου' και 'ζωντανού προγράμματος', με 'κάποιους παραγωγικούς καπιταλιστές' και να διεκδικεί ένα κράτος «που να μοιάζει περισσότερο σ' ένα κανονικό φιλελεύθερο δημοκρατικό κράτος». Εξ ου και το μήνυμα αλληλεγγύης που απευθύνει ο Ζίζεκ στους 'ειλικρινείς φιλελεύθερους', την προγραμματική διάταξη των οποίων «μόνο μια ριζοσπαστική Αριστερά μπορεί να διασφαλίσει», καθώς μόνον «εμείς οι αριστεροί μπορούμε να σώσουμε τους φιλελεύθερους»!

«Εμείς οι αριστεροί!» Αλλά ποιοι αριστεροί; Ας μην παρεξηγηθούμε: εμείς οι αριστεροί, που δε μιλούμε ως μαρξιστές, διευκρινίζει ο ίδιος ο Ζίζεκ, αλλά ως 'γενικοί παρατηρητές των κοινωνικών εξελίξεων'! Μα επιτέλους πώς είναι δυνατόν να εμφανίζεται κανείς άλλοτε ως 'στρατευμένος διανοούμενος', και άλλοτε ως 'γενικός παρατηρητής των κοινωνικών εξελίξεων', όπως τώρα διατείνεται ο σύγχρονος 'ακροβάτης' της σκέψης;

Εμείς οι αριστεροί -αλλά ποιοι αριστεροί;- «πρέπει να είμαστε 'ολοκληρωτικά πραγματιστές», επιμένει ο Ζίζεκ. Ωστόσο, ανάμεσα στον επαναστατικό ρεαλισμό και στο συστημικό πραγματισμό υπάρχει άβυσσος. Μας καθιστά άραγε αυτός ο πραγματισμός της μετριοπάθειας που εισηγείται ο Ζίζεκ αποτελεσματικότερους πολέμιους του καπιταλισμού ή, αντιθέτως, αποδοτικότερους συμμάχους των αστικών δυνάμεων εξουσίας του καιρού μας; Και επιτέλους ποια αντικαπιταλιστική ή, γενικότερα, αριστερή πολιτική είναι αυτή, που εγκωμιάζεται ως 'μετριοπαθής' και 'πραγματιστική', την ίδια στιγμή που αφήνει 'πέδιο δόξης λαμπρόν' για τον ψευδεπίγραφο 'αντισυστημικό' λόγο της κάθε είδους Ακροδεξιάς της εποχής μας διεθνώς και στη χώρα μας;

Με όρους στρατηγικής και τακτικής, η πρόταση του Ζίζεκ, ως πρόταση μιας σύγχρονης αντικαπιταλιστικής / ριζοσπαστικής Αριστεράς, αποδεικνύεται διάτρητη, αλλά και αποκαλυπτική του ιδεολογικού στίγματος του εισηγητή της. Χωρίς συγκροτημένη και συνεκτική θεωρητική μεθοδολογία, έχοντας ουσιαστικά διαρρήξει κάθε σχέση με το μαρξισμό, χωρίς σαφές ταξικό στίγμα αναφορικά με τα κοινωνικά υποκείμενα που, σε συνθήκες κρίσης, εξωθούνται να συγκρουστούν με το σύστημα, χωρίς συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με τη διαμόρφωση και δράση οργανωμένης πολιτικής πρωτοπορίας, χωρίς την παραμικρή αναφορά σε ένα σχέδιο σύγκρουσης και ρήξης με τα διεθνή καπιταλιστικά κέντρα (ΕΕ, ΔΝΤ κ.α.), η ευφάνταστη επιχειρηματολογία του Ζίζεκ αφήνει εκ των πραγμάτων στο απυρόβλητο την κτηνώδη πραγματικότητα του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού, την ίδια στιγμή που επαναφέρει με μεταμοντέρνο ένδυμα τις ψευδαισθήσεις για μια σύγχρονη σοσιαλδημοκρατία. Δε γνωρίζω αν οι προσευχές του άθεου Ζίζεκ για εκλογική νίκη του ΣΥΡΙΖΑ θα πιάσουν τόπο. Το βέβαιο είναι, πάντως, ότι ουκ ολίγοι συναγωνιστές του από το συγκεκριμένο πολιτικό χώρο θα βρεθούν δίπλα του, για να τον καλωσορίσουν στην έρημο του σοσιαφιλελευθερισμού.

***Πανεπιστημιακός**

Δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών, 2.7.2014